

МИМИКРИЯ

Мимикрия (подражание) се нарича способността у някои животни и растения да наподобяват форми, окраска или багра на други (хищни и отровни) животни и растения от заобикалящата ги среда, което им дава възможност относително по-сигурно да се запазят от неприятели и да дадат потомство. Мимикрията е израз на приспособяването на организма към жизнената среда и е резултат от продължителен естествен отбор и еволюция. По-ярко изразена и по-широко разпространена е при животните.

Почти всички животни имат цвета на околната среда. Обитателите на снеговете (бяла мечка и др.) са с бяла окраска, която при други видове (полярна лисица, заек беляк, хермелин, полярна сова, полярна яребица) се проявява само през зимата. Някои видове морски животни са незабележими, защото тялото им е прозрачно. В пустините животните са предимно пясъчножълти или жълто-кафяви (напр. гущери, малки птици, змии, малки гризачи и мн. др., дори и камилите). Сред зелена растителност се срещат често животни със зелен цвят — обикновен зелен скакалец, обикновена богомолка и др. Жабата дървесница мени цвета си в зависимост от околната среда (гърбът ѝ най-често е зелен или жълто-зелен, по-рядко сив до кафяв). В тропиците много птици и влечуги са със зелен цвят (напр. африканската змия зелена мамба). Сиво-кафявият гръб с малки петънца на писията, лежаща върху пясъчно-чакълесто дъно, е незабележим, а долната страна е бяла. Яйцата на насекоми, снасяни върху листа, обикновено са зелени. Яйцата на птици, които снасят направо върху пясъка, са пясъчножълти (напр. малка рибарка), а яйцата, снасяни в хралупи или в закрити гнезда, са най-често бели. Съответстващата на заобикалящата среда окраска на животното, на яйцата или на малките ги прави незабележими за враговете. Животните могат да наподобяват околните предмети и по форма на тялото.

При всички изброени досега случаи, кога-то животното става трудно забележимо чрез промени във формата и баграта си, се казва, че то има покровителствена окраска. Типичен пример е окраската на зебрата (линиите разсейват очертанията на тялото и то трудно се различава отдалече, а също и на някои хищници (тигърът е незабележим за жертвите си).

Особено интересно е, че с развитието на промишлеността в много страни се появяват тъмно обагрени форми на различни видове пеперуди. Това явление, наречено промишлен меланизъм, е установено при около 100 от общо 780 вида и е най-добре

изследвано на Британските острови. Експериментално е до-казано, че тъмнооцветените форми на пеперудите предпочитат да кацат върху тъмния фон на средата (резултат от отлагане на сажди и изчезване на светлообагрениите лишеи); така стават по-трудно забележими за враговете си - птиците. Промисленият меланизъм е слу-чай, когато чрез естествен отбор различни ви-дове пеперуди придобиват нова покровител-ствена окраска.

Някои животни, обратно, са с ярка, ясно забележима окраска. Обикновено те имат сигурна защита срещу неприятели — съдър-жат отровни или лютивни вещества, излъчват неприятна миризма — напр. осите, обагрени в ярки черни и жълти ивици, някои отровни змии (напр. кораловата змия в Юж. Амери-ка) и др. Такава окраска се нарича апосемия (предупредителна окраска). Именно на та-кива опасни животни, които се избягват по-ради опасността от срещата с тях, наподобя-ват с окраската си други беззащитни живот-ни и по този начин съществуват. Така напри-мер в Бългaрия някои видове осоподобни мухи приличат външно на жилещи насекоми (оси, пчели); кукувицата по силуета си при летене и с петната по гърдите наподобява на малък ястреб (врабчар) или на керкенец; някои видове неотровни змии наподобяват изцяло окраската на силноотровни змии, от които хората изпитват страх, и така се пред-пазват. Това явление — имитиране на вид със сигурна защита от друг вид, който не е защитен — е доста широко разпространено в природата и се нарича псевдоапосемия

(лъжепредупредителна окраска).

В Бългaрия се срещат красивата пеперуда върбова вечерница. Гъсениците ѝ се хранят с листа от върба, но също от ябълка и от топо-ла. На задните си червени крила има по едно черно петно — „око“, обкръжено със синя и черна ивица. Когато пеперудата е разтрево-жена, тя разперва крила така, че да се виждат двете „очи“. Доказано е, че тогава от нея се плашат враговете ѝ — птиците. При опасност някои животни заемат заплашителни пози.

Явленията на мимикрия са резултат от естествения отбор и борбата за съществуване на някои беззащитни животни. Те са крайно интересни и при екскурзии в природата е добре да се наблюдават и изучават.

